

was in inheemse kring onder invloed van Sneevliets agitatie de belangstelling voor de vorming van een militia verdwenen; na de oorlog was het militieplan van de agenda afgevoerd.

Tekort aan opleidingskader en tekort aan wapens was er ook in '40 (meer hierover in het volgende hoofdstuk), desniettemin werd het na de Meidagen wenselijk geacht, een commissie in te stellen, de z.g. Weerbaarheidscommissie, welke o.m. zou nagaan of als deel van het Knil een uit dienstplichtigen te vormen inheemse militia in het leven kon worden geroepen. Die commissie welke onder voorzitterschap stond van een lid van de Raad van Nederlands-Indië en die voorts vier Nederlanders, vier Indonesiërs, één Chinees en één Arabier als leden telde, rapporteerde in augustus '40 positief, zij het dat zij ook wees op politieke bezwaren – die achtte zij evenwel niet doorslaggevend. Haar voorstel was om een beperkte militia-dienstplicht af te kondigen voor Indonesiërs, Chinezen en Arabieren en om vooreerst louter op Java (en Madoera) alsmede op Ambon en in de Minahassa een militia te vormen, op Java en Madoera tot een in tien jaar te bereiken uiteindelijke sterkte van dertigduizend, op Ambon en in de Minahassa tot een uiteindelijke sterkte van telkens vijftienhonderd man. Conform het advies van de Raad van Nederlands-Indië¹ keurde van Starckenborgh die beperkte opzet goed – voor een veel grotere militia ontbraken, gelijk gezegd, de wapens en de instructeurs. 'Dat waren', zei hij in '48 aan de Enquêtecommissie²,

'de voornaamste argumenten die in de Volksraad telkens van regeringszijde werden gesteld. Ik wil wel zeggen, om volledig te zijn, dat bij mij innerlijk nog andere argumenten golden . . . Ik heb mijzelf altijd afgevraagd: waar zou de veiligheid van het gezag zijn, wanneer men een groot militieleger had, waarin dooreen alle elementen van de maatschappij zouden worden opgenomen en allerlei propaganda mogelijk zou zijn? Zou zo'n leger de steunpilaar van het gezag hebben kunnen zijn? Dit zou, als het was uitgesproken, in Indië geen prettige indruk maken. Aangezien het niet nodig was in die zin te spreken, is het niet zo gezegd.'³

¹ Tekst in Kwantes, dl. IV, p. 763 e.v. ² Getuige van Starckenborgh, *Eng.*, punt n: ongepubliceerde verhoren, vraag no. 29002. ³ Welter stond ook tegenover de invoering van een beperkte militia zeer aarzelend. Dat seinde hij begin maart '41 aan van Starckenborgh waarop deze o.m. antwoordde: 'Betreffende binnenlandse politieke factor ik opmerk dat wanneer bevolking deloyaal zou zijn, ook huidige leger, waarin reeds aanzienlijk contingent inheemse reserves, ondeugdelijk terwijl alsdan zelfs op inheems beroepspersoneel van leger en vloot niet onvoorwaardelijk te vertrouwen.' (telegram, 2 april 1941, van van Starckenborgh aan Welter, in Kwantes, dl. IV, p. 768)